

PŘÍZPŮSOBENÍ VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY A SYSTÉMU PŘÍPRAVY NA POVOLÁNÍ*

Příprava na povolání - - katalyzátor měnící se společnosti

Nemůže být pochyb, že vzdělávání a příprava na povolání mohou vedle své hlavní úlohy, kterou je zajišťování rozvoje jednotlivce a šíření hodnot občanství, sehrát klíčovou roli i pro podněcování růstu a obnově konkurenceschopnosti Společenství a sociálně přijatelné úrovně zaměstnanosti v něm. Zásadní význam má však pochopení povahy této role, jejího rozsahu i mezí. Vzhledem k hospodářským a sociálním problémům, jimž jsou dnes naše společnosti vystaveny a jež jsou v některých případech cyklické, zatímco v jiných v podstatě strukturální, je na vzdělávací soustavu a systém přípravy na povolání kladeno mnoho náročných a někdy i navzájem si odporujících požadavků. Od vzdělání a přípravy na povolání se očekává, že vyřeší problémy konkurenceschopnosti podniků, krizi zaměstnanosti i tragédii vylučování ze společnosti a života na jejím okraji. Stručně řečeno, očekává se od nich, že společnosti pomohou překonat její současné obtíže a zvládnout hluboké proměny, jimiž dnes prochází.

Některé z těchto požadavků a očekávání jsou plně opodstatněné. Nadto - *ceteris paribus* - jsou to země s nejvyšší úrovní všeobecného vzdělání a přípravy na povolání (např. Německo či Japonsko), jichž se problémy konkurenceschopnosti a zaměstnanosti dotýkají nejméně. Na vzdělání a přípravu na povolání by se však nemělo pohlížet jako na jediný způsob řešení nejnálaha-

vějších otázek. Mohou pomáhat řešit existující problémy, ovšem jen do určité míry a společně s opatřeními v jiných oblastech (průmyslová a obchodní politika, politika na poli výzkumu atd.). Nepochybně mohou sehrát významnou roli v tom, že ve Společenství se během nadcházejících let vynoří nový model vývoje. Existující evropské systémy vzdělávání a přípravy na povolání splní své poslání jedině tehdy, budou-li tomuto úkolu uzpůsobeny. V první řadě je třeba promyslet a prověřit místo, jež vzdělávání a příprava na povolání ve společenském předivě zaujímají, i jejich vztahy k hospodářské a společenské aktivitě jako celku. Ve společnosti, založené spíše na produkci, přenašeni a sdílení poznatků než na obchodu se zbožím, musí přístup k teoretickým praktickým znalostem nutně hrát mimořádně důležitou roli.

Tyto adaptační kroky bude třeba činit postupně a jejich vliv se projeví teprve s určitým odstupem. Rozšířili-li se však některá opatření, která Společenství a členské státy v nedávných letech přijaly, mohly by správně naplánované postupy v oblasti vzdělávání a přípravy na povolání přesto přinést pozitivní výsledky ve třech směrech: v boji proti nezaměstnanosti tím, že se budou na povolání připravovat mladí lidé a rekvalifikovat ti, které připravil o zaměstnání růst produktivity vyvolaný pokrokem na poli technologií; při stimulování růstu zvyšování konkurenceschopnosti podnikání, vytváření takové formy růstu, které přinese vyšší zaměstnanost, a to tak, že

obecná i konkrétně zaměřená kvalifikace se bude stále více přizpůsobovat změnám na trzích a společenským potřebám. Máme-li přesně stanovit podobu a obsah nezbytných opatření, musíme především přesně zjistit, v jakém stavu se vzdělávání a příprava na povolání ve Společenství v současnosti nacházejí.

Názory členských států

Příspěvky členských států se zaměřují na dvojí roli, kterou hraje systém přípravy na povolání:

- příprava na povolání je **nástrojem aktivní politiky ve vztahu k trhu práce**; přizpůsobuje pracovní kvalifikaci potřebám trhu, a je tudíž klíčovým prvkem zpružňování trhu práce; systém přípravy na povolání hraje důležitou roli v boji s nezaměstnaností tím, že usnadňuje mladým lidem vstup na trh práce a umožňuje znovu zaměstnat dlouhodobě nezaměstnané;

- investice do lidských zdrojů jsou nezbytné, má-li se zvýšit konkurenceschopnost a zejména má-li se usnadnit vstřebávání a šíření nových technologií.

Pokud jde o politiku ve vztahu k trhu práce, všechny příspěvky členských států poukazují na potřebu **kontinuální** přípravy na povolání, realizované v různých formách (zvysování kvalifikace souběžně s výkonem zaměstnání - „sandwich training“ - a dodatečné zvyšování kvalifikace, systémy rotací a pracovního volna za účelem zvyšování kvalifikace); některé členské státy se domnívají, že prioritou by měla dostat **preventivní opatření**, zaměřená na lidi s nízkou kvalifikací, jejichž místa jsou nejvíce ohrožena, a opatřením, jejichž cílem je integrovat nezaměstnané a mladé lidi do trhu práce.

Členské státy jsou zajedno, pokud jde o potřebu **většího zapojení soukromého sektoru** do vzdělávací soustavy, a/nebo sys-

tému přípravy na povolání a do formulování takových opatření, která by přihlížela k potřebám trhu a místním podmínkám. Toho lze dosáhnout např. povzbuzováním podniků, aby se zapojily do vzdělávací soustavy a systému přípravy na povolání a aby do svých strategických plánů zahrnuly soustavné zvyšování kvalifikace.

Pokud jde o konkrétní způsoby, jak zdokonalovat systém přípravy na povolání, byly předloženy následující návrhy:

- přechod ze vzdělávací soustavy do světa práce by měl být usnadňován stále větší praktickou zaměřeností přípravy na povolání a zajištěním, že studenti dosáhnou vyšší minimální úroveň, ještě než vzdělávací soustavu opustí;

- vzdělávání by se mělo racionalizovat tím, že kratší období bude věnováno všeobecnému vzdělání více zaměřenému na potřeby trhu a že se prosadí příprava na povolání jako alternativa univerzity;

- • • je zapotřebí lépe koordinovat kroky různých státních orgánů a zařízení i odpovědnost v oblasti přípravy na povolání a trh práce.

Podle smlouvy o Evropské unii se Společenství má zaměřit na rozvíjení spolupráce mezi členskými státy a na podporování postupů jednotlivých států, jejichž cílem je zvyšování kvality přípravy na povolání a zlepšování jejich výsledků, vytváření volného vzdělávacího prostoru ve Společenství širším uznáváním kvalifikace a vypracovávání programu Společenství, jehož cílem je dát přípravě na povolání evropský rozměr.

Diagnóza

Je třeba vzít v úvahu skutečnost, že situace v jednotlivých členských státech se značně liší. V některých je úroveň základního vzdělání uspokojivá, zatímco kvalita přípravy na povolání neodpovídá potřebám;

v jiných je trvale přítomen slabý prvek přípravy na povolání a silný prvek obecného zvyšování kvalifikace; zde pak mohou nastávat i situace, že trvalá příprava na povolání je organizována dobře, zatímco základní příprava vykazuje slabiny.

Diagnóza této současné situace vyúsťuje v obraz, v němž se slabiny mísí s určitým počtem silných stránek.

a) Slabiny

S hlavními slabiny vzdělávací soustavy a systému přípravy na povolání se lze setkat v kritice, s níž nejčastěji vystupuje průmysl, rodiče, odborníci ve společenských vědách atd. První je **relativně nízká úroveň přípravy, zvláště pak skutečnost, že mnoho mladých lidí vychází ze školy, aniž by se jim dostalo nezbytné základní přípravy na povolání.** Ve Společenství je podíl mladých lidí opouštějících vzdělávací soustavu ve věku, kdy se běžně vychází ze školy se středoškolskou kvalifikací 42 % proti 75 % v USA a 90 % v Japonsku.

Existuje přímá vazba mezi tímto problémem a problémem selhávání vzdělávání, což je **nejrozšířenějším faktorem hospodářského a sociálního vylučování lidí ze společnosti a vytlačování na její okraj.** Ve Společenství opouští 25-30 % mladých lidí, kteří jsou obětí tohoto selhávání, vzdělávací systém, aniž aby se jim dostalo přípravy pro řádnou integraci do pracovního procesu. Mnozí z nich se přiřazují k zástupům mladých dlouhodobě nezaměstnaných lidí.

Zpočátku překvapující kombinace vysoké míry nezaměstnanosti a nedostatku kvalifikace v různých oblastech ukazuje, že druhou sférou, v níž se projevují slabiny, je **trvale nedostatečné vytváření systémů a typů pokračující přípravy na povolání, nedostatečný přístup k ní, omezené možnosti lidí zaměstnaných v malých a středních podnicích atd.** Tyto slabiny - na pozadí stále se

zrychlujícího přívalu poznatků a stále kratší životnosti technologií a typů organizace práce - ovlivnily vznik druhé rozsáhlé skupiny nezaměstnaných.

Zatímco problém vhodné kvalifikace se týká především kvalifikace nízké a střední, **existuje i reálný nedostatek kvalifikace v řadě oblastí spjatých s aplikací vědy a technologie a se vztahy mezi nimi a společností:** jde o informační technologie, o aplikace biotechnologií, o používání právních předpisů týkajících se životního prostředí, o kombinace technických a řídicích schopností atd.

V situaci, kdy systém univerzit - a je tomu tak už od počátku 70. let - se musí vypořádávat s problémem, jak absorbovat stále větší počet studentů a zároveň udržet úroveň výuky a kdy profesní příprava se dostává na okraj pozornosti, je většina vzdělávacích soustav a systémů přípravy na povolání v členských státech Společenství stále více omezoována. Zatěžuje je spojení nových očekávání (že budou zvyšovat úroveň počáteční přípravy a schopnost jednotlivců po celý život se přizpůsobovat profesním i společenským změnám) a starých úkolů (socializovat lidi a vštěpovat jim základní občanské hodnoty).

Vedle těchto rysů, které jsou v té, či oné, vždy však významné míře přítomny ve všech členských státech Společenství, však **existuje řada slabín na úrovni vpravdě evropské: nepřítomnost skutečného evropského trhu kvalifikací a povolání; nedostatek vzájemné transparentnosti a omezené uznávání kvalifikace a profesní připravenosti na úrovni Společenství a neexistence vskutku evropského prostoru pro otevřené učení (open learning) a učení na dálku.**

b) Pozitivní aspekty

Ve vzdělávací soustavě a v systému přípravy na povolání však existují i pozitivní a povzbudivé vývojové tendence.

V posledních letech se např. ve většině členských zemí významně pokročilo v kvalitě i kvantitě: celkově se zvýšila úroveň přípravy obyvatelstva na povolání; vzrostl počet žáků, resp. studentů na školách; vývoj investic do vzdělávání se ozdravil: zvýšil se počet vyučujících atd. **Byly vypracovány a provedeny reformy systémů univerzit a opatření i struktur v oblasti vzdělávání.** Některé z nich jsou velmi rozsáhlé a jejich důsledky by se měly projevat po celá 90. léta: větší zapojení soukromého sektoru; decentralizace vzdělávacích soustav; růst iniciativ v místech a regionech.

Tato opatření byla provázena změnami postojů, jež vedly ke sblížení (ne vždy bezrizikovému) **mezi vzdělávacími soustavami a průmyslem.** Představitelé vzdělávacích systémů si stále více uvědomují nutnost takové výuky, která studenty připravuje pro svět práce a představitelé průmyslu akceptují skutečnost, že v situaci, kdy se vytvářejí nové formy organizace práce a odpovědnost se decentralizuje, je vedle čistě odborných znalostí důležité i všeobecné vzdělání.

Členské státy a Společenství by nyní měly přizpůsobit evropský systém vzdělávání a přípravy na povolání tím, že budou stavět na zmíněných opatřeních a s ještě větším úsilím budou pokračovat v tom, co již bylo vykonáno.

Prvky reformy vzdělávacích soustav a systémů přípravy na povolání

a) Obecné záměry a hlavní směry

Hlavní zásadou různých druhů opatření, jež by se měla přijmout, by mělo být úsilí rozvíjet lidské zdroje po celý pracovní život lidí, počínaje základním vzděláním, přes počáteční přípravu na povolání až k soustavnému zvyšování kvalifikace. Využijí-li se

vsude ty nejlepší výsledky, jichž se v jednotlivých členských státech dosáhlo, podaří se nám vytvořit systém vzdělávání a přípravy na povolání v takové kvalitě, o jakou usilujeme.

Cílem boje s nezaměstnaností v řadách nekvalifikovaných mladých lidí by mělo být vytváření systémů a postupů **přiměřeného základního výcviku a zajišťování sepětí školní výchovy s pracovním životem.** Kvalifikace nezbytná k začlenění mladých lidí do společnosti zahrnuje zvládnutí základní znalosti (jazykové, přírodovědné a jiné) a technologické a sociální dovednosti, tedy schopnosti existence ve složitém a vysoce technologickém prostředí, vyznačujícím se zejména důležitostí informačních technologií; schopnosti komunikovat, navazovat kontakty, organizovat atd. Mezi tyto dovednosti patří zejména základní schopnost osvojovat si nové poznatky a dovednosti - „**učit se, jak se učit**“ po celý život. Životní dráhy lidí se budou odvíjet od neustálého rozšiřování dovedností.

V zájmu zajištění plynulejšího a účinnějšího přechodu ze vzdělávacího systému do pracovního života by se měly **vyvíjet a systematizovat typy učení a zácviku při zaměstnání,** které umožní získávat kvalifikaci ve světě práce. Vedle normálních učebních poměrů by se značné úsilí mělo vynakládat na vypracování **vstupní přípravy na povolání** ve zvláštních výcvikových střediscích, která by se mohla stát alternativou univerzity. Podporovat by se měly **kratší a praktičtější zaměřené formy přípravy na povolání.** Studenti by však měli získat dostatečné množství obecných poznatků, což by zajistilo nezbytnou míru adaptability a zabránilo nadměrné specializaci.

Při svém úsilí formulovat a realizovat taková opatření v oblasti vzdělávání a přípravy na povolání, jež mohou stimulovat růst a zaměstnanost, musí Společenství i členské

státý respektovat také skutečnost, že 80 % těch, kteří budou představovat pracovní sílu Evropy v roce 2000, už na trhu práce je. Většina opatření se tedy musí nutně opírat o koncepci vytváření, zobecňování a **systematizování celoživotního vzdělávání a neustálého kvalifikačního růstu**. Vzdělávací soustavy a systémy přípravy na povolání je třeba přepracovat tak, aby byla zohledněna již dnes rostoucí a v budoucnu dále nutně narůstající potřeba **permanentního přeskupování a obnovování znalostí a know-how**. Budování pružnějších a otevřenějších systémů přípravy na povolání a rozvíjení adaptability jednotlivců bude stále důležitější, a to jak pro průmysl, který tak bude moci využívat vyvíjených nebo získávaných technologických inovací, tak pro jednotlivce, kteří ze značné části budou možná muset měnit své pracovní zaměření čtyřikrát nebo pětkrát za život.

Vzdělávací soustavy a systémy přípravy na povolání budou muset v tomto procesu adaptace sehrát důležitou roli. Ve Společenství je zřejmý nedostatek určitého vysoce kvalifikovaného personálu, např. lidí schopných udržovat v chodu pružné výrobní systémy nebo zvládat systémy monitorování znečišťujících emisí. V mnoha odvětvích „high-tech“ nemá Evropa ještě dostatek lidí, kteří by se mohli zabývat špičkovým výzkumem. Tento problém lze vyřešit společným úsilím specializovaných ústavů a zařízení poskytujících odbornou přípravu a vysokoškolské vzdělání. **Spolupráce mezi univerzitami a světem podnikání je další důležitou metodou přenášení poznatků, hybnou silou inovací a způsobem, jak zvyšovat produktivitu v rozvíjejících se oborech, schopných vytvářet nová pracovní místa.**

Univerzity musí rovněž dostat potřebné zdroje, aby mohly hrát specifickou roli, jež jim při zajišťování celoživotního vzdělávání a soustavného růstu kvalifikace náleží.

Spolu s veřejnými i soukromými partnery na státní a regionální úrovni mohou **podporovat celoživotní vzdělávání** např. tím, že umožní výcvik instruktorů, rekvalifikaci učitelů základních a středních škol, rekvalifikaci řídících pracovníků na střední a vysoké úrovni atd.

Aby byla tato opatření co neúčinnější, je nezbytné **správně a včas předvídat, jakých kvalifikací bude zapotřebí**, a to tak, že se vymezí sféry rozvoje, nové hospodářské a sociální funkce, jež mají být plněny, a kvalifikační předpoklady, jichž je pro ně zapotřebí. Přestože okamžité přizpůsobení není možné (určitému adaptačnímu období se totiž nelze vyhnout), mělo by zorganizování veškerého výzkumu v této oblasti nezbytného a zavádění nástrojů pozorování a mechanismů přenášení získaných informací do vzdělávání časový odstup mezi požadovanou a dostupnou kvalifikací minimalizovat.

Má-li být zabezpečen úspěch tohoto procesu adaptace systému vzdělávání a přípravy na povolání a mají-li být realizována výše vytyčená opatření, nepůjde jen o otázku zvýšení úrovně veřejného financování této oblasti; rovněž nebude nutný ve všech případech týž nárůst. Spíš jde o ze zdroje na vzdělání reorganizovat, a to společně se službami zajišťujícími zaměstnanost.

Obecně řečeno, **soukromý sektor, a podnikatelská sféra zejména, by se měly více zapojit do činnosti systémů přípravy na povolání**. Pro usnadnění by měly být vytvořeny vhodné (fiskální a právní) stimuly. **Dimenze přípravy na povolání by měla být začleněna do strategických plánů podniků**. Měl by být rovněž přijat předpis, který umožní, aby významná část prostředků vyčleněných na dávky vyplácené nezaměstnaným mohla být přesunuta na opatření týkající se přípravy na povolání. **Má-li být zajištěno optimální celkové využívání prostředků, je nezbytné nutně zlepšit koordinaci**

mezi šancemi, které pro přípravu na povolání nabízí veřejný a soukromý sektor.

Státní orgány by vedle své úlohy při zajišťování stimulů a vytváření obecného rámce jednotlivých opatření odpovídaly za stanovení směrnic a dávání jasných pokynů, jakých cílů se má na různých úrovních dosahovat.

Vzdělávací soustavy a především příprava na povolání se kromě toho v posledních dvou desetiletích vyvíjely v kontextu života ovládaného prací. Vzhledem k neustálému růstu produktivity a snaze práci spravedlivěji rozdělit - a to tempem a způsoby dosud ještě neznámými - se patrně bude pracovní doba dále zkracovat a poměr mezi pracovní dobou a dobou věnovanou přípravě na povolání se bude dále měnit. Objevují se nové možnosti, jak spojit nové systémy uspořádání pracovní doby s rozvíjením přípravy na povolání; tyto možnosti by se měly zkoumat a využívat. Experimenty v této oblasti, zejména ty, jež se opírají o dohody mezi různými stranami zapojenými do podnikání, by se měly podnikat častěji, měly by se vyhodnocovat a zkušenosti z nich, kdykoli je to na místě, by se měly zobecňovat.

b) Konkrétní prostředky

• Postup na úrovni členského státu nebo sladěný postup

Sladěným postupem na evropské úrovni, pokud možno dokonce v rámci Společenství a s využitím nástrojů Společenství, by měly členské státy při dosahování výše vytyčených cílů využívat nástrojů, které mají pod svou kontrolou. Klíčovým aspektem by měla být formulace skutečné „politiky přípravy na povolání“ za účasti státních orgánů, podnikové sféry a sociálních partnerů. Pro zajištění dostatečné transparentnosti na evropské úrovni a v zájmu toho, aby se členským státům umožnilo využívání zkušenos-

tí ostatních členských států a přizpůsobovat své kroky těm, jež se činí jinde, by realizovaná politika a uplatňovaná strategie měly vést k pravidelnému zveřejňování a široké distribuci dokumentů, v nichž se vytyčují cíle a jež obsahují popisy a hodnocení.

Zvláštní pozornost by se měla věnovat průběžné přípravě pracovníků malých a středních podniků, na které připadá významná část podnikání ve Společenství a jejichž inovační potenciál zdaleka není zanedbatelný. Není pochyb, že zvláštní roli musí v této oblasti sehrát orgány regionů a míst, a to tím, že budou vytvářet mechanismy umožňující šířit a aplikovat místní formy partnerství v oblasti průběžného zvyšování kvalifikace a průběžné rekvalifikace pracujících.

Rovněž by se mělo využívat fiskálních nástrojů (snížení příspěvků na sociální zabezpečení těm podnikům, které podnikají opatření ke zvyšování kvalifikace pracujících atd.), jimiž členské státy disponují: tyto nástroje totiž omezují veřejné rozpočty méně než přímé financování. Systémy podpor v nezaměstnanosti by se měly modifikovat a měly by se vypracovat vzorce, jak část těchto prostředků přesunout na opatření pro přípravu na povolání, zejména na ta, jež slouží dlouhodobě nezaměstnaným mladým lidem, kteří vstupují na trh práce bez kvalifikace.

Důležité je vytvořit dostatečně obecné a účinné systémy „úvěrů na přípravu na povolání“ („poukázek na přípravu“ - „training vouchers“), které by dostávali všichni mladí lidé a které by mohli relativně volně během svého pracovního života vydávat na získávání poznatků a aktualizování své kvalifikace. Takové systémy již v některých členských státech existují, jsou však omezené jak co do sféry své použitelnosti, tak co do obyvatelstva, na něž jsou zacíleny. Zkoumat a vypracovávat by se měly ambicióznější

programy se širším záběrem, a to na základě modelů, jež jsou nejlépe přizpůsobovány různým národním kulturám: zákonný nárok na „volno pro přípravu na povolání“ se státní finanční podporou; zahrnutí práva na přípravu na povolání do kolektivních smluv atd. V této souvislosti by se měly studovat a zkoušet způsoby, jak lze tyto programy spojit s opatřeními zaměřenými na zpružňování podmínek, na jejichž základě lze zaměstnávat, a na rozdělování pracovní doby mezi více pracovníků.

Na základě partnerství mezi univerzitami, státními orgány a podnikatelskou sférou by se systémy vstupního zácviku a trvalého zvyšování kvalifikace měly vytvářet v oblastech, jež odpovídají technologickým a sociálním dovednostem, vyžadovaným pro rozvoj funkcí a povolání (multi-disciplinární formy přípravy na povolání; příprava na práci v prostředí, kde se široce využívá informačních technologií; kombinované, technické a řídicí dovednosti atd.). Jedním z klíčových aspektů by mělo být vypracování přípravy na povolání s využitím nových technologií, konkrétně informačních, s cílem zvýšit kvalitu a diferencovanost základního vzdělání a základní přípravy na povolání a vnést do nich modulární (stavebnicové) a interaktivní prvky.

Na základě opatření realizovaných v některých státech by země Společenství měly rovněž přijímat předpisy nezbytné ke zpružnění různých částí vzdělávacích soustav a k větší decentralizaci jejich řízení. V rámci určitých mezí a s respektováním rizik, že se zvýší nerovnost vzdělávání a naruší jeho humanistické a kulturní poslání, je rovněž žádoucí umožňovat studentům větší výběr a podněcovat konkurenci mezi vysokými školami.

• • Postup společenství

Na podporu všech těchto opatření a k jejich doplnění by Společenství mohlo a mělo

učinit řadu konkrétních kroků. Lze je rozdělit do tří hlavních skupin.

Při rozšiřování existujících programů a právních úprav a ve snaze zajistit realizaci směrnic pro programy vzdělávání a přípravy na povolání v budoucnu by prvním cílem mělo být dále rozvíjet evropský rozměr vzdělávání, zvyšovat kvalitu výcviku a prosazovat inovace ve vzdělávání širší výměnou zkušeností, informováním o tom, co se kde podařilo, a rozvíjením společných projektů; vytvářet skutečně evropský prostor - a trh - kvalifikace a přípravy na povolání větší transparentností a rozsáhlejším vzájemným uznáváním kvalifikací a dovedností; na evropské úrovni prosazovat mobilizaci učitelů, studentů a dalších, kteří procházejí přípravou na povolání, tj. fyzickou a "skutečnou" (virtual) mobilitu, již umožňují nové komunikační technologie; budovat společné databáze a shromažďovat poznatky o tom, co která kvalifikace potřebuje; provádět srovnávací výzkum používaných metodologií a realizovaných opatření; zvyšovat funkční propojenost systémů učení na dálku a úroveň nadstandardizace nových decentralizovaných multi-mediálních nástrojů přípravy na povolání atd.

Společně s opatřeními, jež se na úrovni Společenství přijímají v oblasti sociální politiky a politiky zaměstnanosti, a v součinnosti s členskými státy by Společenství mělo vytvořit politický rámec střednědobých a dlouhodobých opatření, jak systémy průběžné přípravy a úvěru na přípravu spojit s opatřeními, jejichž cílem je zvýšit pružnost pracovní doby a zkrátit ji.

Obecně řečeno, Společenství by mělo pevně a jasně formulovat základní požadavky na opatření a postupy v této oblasti a jejich dlouhodobé cíle ve snaze usnadnit vypracování nového modelu růstu, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti, v němž

klíčovou roli hraje vzdělávání a příprava na povolání, a zajistit zásadní rovnost příležitostí a sladěný rozvoj tří dimenzí, které ev-

ropský systém vzdělávání a přípravy na povolání má (vzdělávání, příprava na povolání a kultura).

**) Výňatek z Bílé knihy Evropského společenství: Growth, Competitiveness Employment - the Challenges and Ways forward into the 21st Century (Růst, konkurenceschopnost a zaměstnanost. Výzvy a cesty do 21. století). Kapitola 7. Praha, Ústav mezinárodních vztahů 1994.*

Redakce časopisu se rozhodla vypsát monotematické číslo pro rok 1996.

Vzhledem k významu pedagogicko-poradenských služeb a k měnící se situaci v legislativě žádáme čtenáře o příspěvky na téma

„PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ“.

Uvítali bychom teoretické a přehledové studie k pojetí psychologického i výchovného poradenství, empirické studie a šetření na různých úrovních, příspěvky informující o praktických zkušenostech z pedagogicko-psychologických poraden i ze ZŠ atd.

Příspěvky v maximálním rozsahu 20 stran zasílejte průběžně na adresu redakce. (Termín uzávěrky: 28. 2. 1996.)